

PROWADZENIE ZAJĘĆ ONLINE

**KORZYSTAJĄC
Z TREŚCI ONLINE**

Dr Ksenia Kakareko

**Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej p.a.p.p.)
uwzględnia potrzeby procesu dydaktycznego i przewiduje
specjalny dozwolony użytek.**

**Dozwolony użytek polega na tym, że państwo na mocy ustawy
ogranicza prawa twórcy do rozporządzania utworem i pobierania
wynagrodzenia w konkretnych, wskazanych w ustawie
okolicznościach przez określone w ustawie podmioty.**

**Dzięki temu podmioty uprawnione do korzystania z utworu
w ramach dozwolonego użytku nie muszą uzyskiwać zgody
autora, ani mu płacić za korzystanie z jego utworu, jeżeli
przestrzegają zasad dozwolonego użytku opisanego w ustawie.**

1

Dla kogo dozwolony użytek dydaktyczny?

Z dozwolonego użytku opisanego w art. 27 p.a.p.p. mogą korzystać instytucje oświatowe oraz podmioty, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1, 2 i 4-8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

2

Jakich utworów dotyczy dozwolony użytek dydaktyczny?

Na potrzeby działań dydaktycznych można korzystać z już rozpowszechnionych utworów w oryginale i w tłumaczeniu. To, że utwór został wcześniej rozpowszechniony, czyli za zgodą twórcy udostępniony publicznie w jakiegokolwiek formie (np. kino, vod, telewizja), decyduje o możliwości skorzystania z tego utworu w ramach dozwolonego użytku dydaktycznego.

a

Czy każdy utwór w Internecie jest rozpowszechniony?

Jeżeli utwór pochodzi z zamkniętej grupy w mediach społecznościowych lub innego miejsca, do którego dostępu nie może mieć każdy, może on nie podlegać dozwolonemu użytkowi dydaktycznemu.

b

Czy mogę korzystać tylko z utworów dostępnych bezpłatnie?

Dla możliwości skorzystania z dozwolonego użytku dydaktycznego nie ma znaczenia czy utwór jest dostępny bezpłatnie czy odpłatnie.

3

Jak duży urywek utworu można wykorzystać do celów dydaktycznych?

Ustawa pozwala na wykorzystanie dowolnej wielkości urywka, w tym także dowolnego utworu w całości. Można także samodzielnie przetłumaczyć utwór lub opatrzyć go np. napisami – nie wymaga to zgody autora, która jest niezbędna w innych okolicznościach poza użytkowaniem dydaktycznym. Można odtworzyć np. film w trakcie całych zajęć bez potrzeby naukowego wprowadzenia do filmu, jeżeli obejrzenie tego filmu stanowi część procesu dydaktycznego.

4

Czy mogę udostępnić cudzą prezentację lub cudzy scenariusz zajęć, które wykorzystują wiele różnych utworów?

Tak. Można wykorzystać pojedynczy utwór, jak też dokonany przez kogoś dobór utworów.

5

Jakie są obowiązki użytkującego w ramach dozwolonego użytku dydaktycznego?

Użytkownik jest zobowiązany do wskazania autora utworu oraz podania nazwy utworu.

a

Czy wstawienie linku strony, z której pochodzi ten utwór wystarczy?

Autorstwo to przede wszystkim imię i nazwisko autora. W razie braku danych o autorze należy wskazać „autor nieznany”, a nie pomijać potrzebę podpisania.

b

Czy trzeba poza autorem wskazywać link?

Link nie jest obowiązkiem wynikającym z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wskazanie strony z której pochodzi utwór ma kilka aspektów poza prawem autorskim – jest to sposób na monetyzację twórczości, ponieważ ruch na stronie może przynosić korzyści finansowe twórcy. Ponadto w razie jakichkolwiek wątpliwości co do utworu podanie linku zdejmuje odpowiedzialność z użytkownika co do np. właściwych danych autora.

c

Czy trzeba podawać dane strony, z której wzięto prezentację do zajęć? Przecież to wskazuje, że nie staram się.

Nie ma obowiązku wskazywania strony, z której pochodzi prezentacja, lecz autora tej prezentacji. Prowadzący zajęcia przede wszystkim prowadzi zajęcia, a nie ma obowiązku stworzenia materiałów „od zera” (chyba że to wynika z umowy). Należy do cudzej prezentacji lub materiałów szkoleniowych podejść jak do napisanego przez inną osobę podręcznika.

6

Czy mogę udostępnić studentom/uczniom materiały?

Sytuacja prawna tego działania zależy od tego, gdzie i w jaki sposób udostępnia się treści:

a

Treści audiowizualne

- ▶ Pochodzące z zewnętrznych ogólnodostępnych stron należy podać jako link, a nie rozsyłając lub zamieszczając do pobrania plik video. Zamieszczenie linku jest tożsame z obejrzeniem go przez zainteresowanych bez naruszania praw autora.
- ▶ Pobieranie i udostępnianie materiałów do dalszego pobrania powoduje ingerencję w prawa autora.

b

Treści tekstowe

Można udostępniać w trakcie zajęć zarówno jako treści do wglądu, jak i przekazując je do pobrania.

c

Udostępnienie materiałów poza zajęciami (do samodzielnego zapoznania się lub treści uzupełniające zajęcia)

Wymaga zapewnienia licencji na wykorzystanie tych treści jako materiałów poprzez opłacenie należności organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawa pokrewnymi (tzw. OZZ).

- ▶ Nie ma kontaktu z autorem.
- ▶ Kwota jest stała – wedle cennika.
- ▶ Licencję ma obowiązek zapewnić szkoła, nie nauczyciel, jednak nauczyciel powinien wybierać metody i materiały zajęć zgodnie z zasadami wyznaczonymi przez dyrekcję.

7

Czy można wykorzystywać na zajęciach cudze materiały takie jak np. podręczniki językowe lub zeszyty ćwiczeniowe?

W trakcie zajęć możliwe jest wykorzystanie dowolnych materiałów, także tych przeznaczonych do prowadzenia zajęć. Będzie to objęte dozwolonym użytkowaniem dydaktycznym. Można w ten sposób także powielić fragmenty takich materiałów niezbędnych na dane zajęcia, nawet jeżeli w trakcie zajęć przez cały semestr „przerobiony” zostanie cały podręcznik.

Gdyby uczelnia/szkoła chciała zapewnić materiały do nauki w całości – musi nabyć standardową licencję od autora lub wydawcy.

Gdyby w ramach materiałów całościowych do przedmiotu zostały wykorzystane fragmenty cudzych materiałów – należy uiścić opłatę organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (tzw. OZZ) wedle cennika.

8

Jak mam zapobiec robieniu print screen przez studentów/uczniów?

Nie należy zakazywać studentom utrwalania przebiegu zajęć zasłaniając się prawami autorskimi. Uczniom/studentom przysługuje użytek naukowy oraz dydaktyczny. Ewentualne naruszenia przy użyciu przez nich materiałów wykorzystanych w trakcie zajęć nie powoduje odpowiedzialności nauczyciela/prowadzącego. Za naruszenie prawa odpowiada sprawca – np. za zabójstwo z użyciem noża nie odpowiada producent noża.

9

Co jeżeli studenci/uczniowie udostępnią dalej moje materiały wraz z cudzymi utworami?

Jak wyżej. Osoba, która przygotowała materiały powinna poinformować, jeżeli nie życzy dalszego udostępniania materiałów. Po takim poinformowaniu cała odpowiedzialność za działania związane z rozpowszechnianiem materiałów jest po stronie studenta/ucznia, który to robi. Prowadzący może dochodzić od takiego studenta/ucznia także naruszenia swoich praw.

10

Co należy zrobić, jeżeli zwróci się do mnie autor utworu z prośbą o zakupienie licencji?

Dozwolony użytek jako instytucja prawa autorskiego **nie pozwala autorowi domagania się zapłaty** za ten rodzaj korzystania z jego twórczości. Wszelkie opłaty związane z korzystaniem w ramach dozwolonego użytku muszą wynikać z ustawy i uiszczane są na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (tzw. OZZ) na podstawie zatwierdzonego cennika (tabeli wynagrodzeń).

Zakup licencji od twórcy do utworu, który będzie wykorzystywany w ramach dozwolonego użytku dydaktycznego **nie jest nielegalny**. Jest jedynie możliwą formą zapłacenia za coś, co państwo zapewnia za darmo na podstawie ustawy.

11

Co należy zrobić, jeżeli autor utworu zakazuje mi korzystania z jego twórczości?

Idea dozwolonego użytku polega na tym, że ustawodawca na mocy ustawy ogranicza autora w prawie własności do jego utworu, wskazując jednocześnie wyraźne zasady tego ograniczenia, które wiążą podmioty korzystające w ramach dozwolonego użytku z cudzej twórczości. **Autor nie może decydować** kto, kiedy na jakich zasadach będzie korzystał z jego twórczości, jeżeli chodzi o dozwolony użytek.

12

Czy korzystając z utworu w ramach dozwolonego użytku dydaktycznego może pojawić się potrzeba kupna licencji lub innych należności?

Korzystanie z utworu w ramach dozwolonego użytku jest obarczone obowiązkiem przestrzegania kategorii uprawnionych do danego użytku, celu, dla którego przewidziano dany użytek oraz sposobu oznaczenia. Nie dochowanie któregoś z elementów wyznaczających zasady dozwolonego użytku powoduje potrzebę zakupu licencji, a w razie jej nienabycia – odpowiedzialność za naruszenie praw autorskich majątkowych.

Dr Ksenia Kakareko

Katedra Prawa Mediów Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytet Warszawski;
Dział Badań i Rozwoju Filmoteki Narodowej – Instytutu Audiowizualnego;
Członek zarządu Stowarzyszenia Dziennikarzy i Wydawców REPROPOL
(organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi – tzw. OZZ)

ksenia.kakareko@fina.gov.pl

badania@fina.gov.pl